

la societat a considerar-se uns brètols i a aprendre que ells també són partícips de la vilesa universal exterior. Al moment del divorci l'universal demostra ser la màcula del particular, perquè en aquesta societat el particular –és a dir, el matrimoni– és incapaç de realitzar l'autèntic universal.

12

Inter pares — En l'àmbit de les qualitats eròtiques sembla que s'està produint una transvaloració [*Umwertung*]. En l'època marcada pel liberalisme i fins als nostres dies, l'home casat de la bona societat que trobava que la muller, massa correcta i ben educada, li oferia massa poc, solia rescabalar-se'n amb artistes, bohèmies, *cocottes* o minyones boniques.¹³ La racionalització de la societat, però, ha esborrat la possibilitat d'aquest gaudi fora de les regles. Les *cocottes* s'han extingit, les minyones boniques segurament no han existit mai als països anglosaxons ni en les societats tecnificades, mentre que les artistes i les bohèmies enganxades a la cultura de masses s'han amarat tant de la seva racionalitat que qui cerqués refugi en la seva anarquia, en la lliure disposició del propi valor de canvi, s'arriscaria a despertar-se amb l'obligació, si no de contractar la dona en qüestió com a assistent, almenys de recomanar-la a un escriptor conegut o a algú amb contactes en el món del cinema. Els únics que encara es poden permetre una cosa com l'amor irracional són

13. Les *süße Mädels* o 'minyones boniques' són un arquetip sorgit al *fin de siècle* vienès, encarnat per dones joves, sexualment «accessibles», de classe humil i procedents de la perifèria capitalina.

justament aquelles dames de qui abans els marits fugien per anar al Maxim's. Mentre que la culpa dels seus marits les fa tan avorrides com les seves mares, com a mínim aconseguen donar als altres allò que tots els altres els ha negat. Si la llibertina frígida des de fa temps representa el negoci, la dona correcta i ben educada representa la sexualitat apassionada però lliure de romanticisme. Vet aquí que les dames de la bona societat finalment obtenen l'honor de la deshonra just quan ja no queden dames ni hi ha bona societat.

13

Ajut, protecció i consell — Tot intel·lectual que hagi emigrat, sense excepció, pateix un dany pel fet migratori, i farà bé de reconèixer-ho si no és que ho vol aprendre de males maneres rere les portes tancades amb pany i forrellat de la seva autoestima. Viu en un entorn que li ha de continuar sent incompreensible per molt que en conegui les organitzacions sindicals o el codi de circulació. Sempre romandrà desorientat. Entre la reproducció de la pròpia vida sota el monopoli de la cultura de masses i la feina ben feta i responsable hi ha una ruptura irreconciliable. Li han furtat la llengua, han minat la dimensió històrica on poua la seva reflexió. El seu aïllament encara empitjora més amb la formació de grups estables i sotmesos al control polític, desconfiats dels propis membres i hostils davant els qui porten la marca d'«els altres». La part de producte interior brut que s'assigna als estrangers no és suficient, cosa que els força a una competició desesperada entre ells, a més de la competició general. Tot això deixa petja en cada individu. Qui ha esquivat

l'oprobri de la «coordinació» política forçosa duu a sobre la marca d'aquesta fugida,¹⁴ mena una existència irreal, aparent, enmig del procés vital de la societat. Les relacions entre els expulsats encara estan més enverinades que entre els locals. Els pesos menteixen, la vista enganya. L'esfera privada s'obre pas amb impertinència, amb un aire nerviós, vampiresc, precisament perquè en realitat ja no existeix i vol demostrar a la desesperada que encara és viva. L'esfera pública esdevé objecte d'un jurament de fidelitat tàcit a la plataforma. La mirada adopta trets maníacs i alhora la fredor de qui atrapa, reté i engoleix. L'únic que ens pot ajudar és el diagnòstic tenaç d'un mateix i dels altres, l'intent si no d'evitar el desastre, com a mínim de defugir, a través de la consciència, la seva violència funesta, la violència de la ceguesa. S'aconsella cautela extrema, sobretot en la tria dels contactes privats, en la mesura que encara puguem triar. Sobretot ens hem de guardar de buscar els poderosos i d'«esperar-ne» res. La cerca de possibles avantatges és l'enemic mortal de la formació de relacions veritablement humanes; aquesta mena de relacions poden produir solidaritat i suport mutu, però no sorgeixen mai pensant en finalitats pràctiques. També hem d'evitar els reflexos del poder: lacais, aduladors i pidolaries que, davant dels qui estan més ben posicionats, es mostren servicials d'una manera arcaica que només es pot donar en l'economia extraterritorial de l'emigració. Tot i que no reporten gaire profit al protector, aquestes relacions el rebaixen tan bon punt les accepta, cosa a què la desemparrança de l'estranger no cessa de temptar-lo. Si a

14. *Gleichschaltung* o 'coordinació' és l'eufemisme amb què els nazis designaven la submissió d'entitats públiques, empreses i organitzacions civils al control totalitari.

Europa l'adopció d'un posat esotèric sovint només vol emascarar l'interès propi més orb, en l'emigració la noció d'*austérité* sembla que és el bot de salvament més acceptable –per desormejat i mal embreat que estigui–. Són poquíssims, és clar, els qui disposen d'un bot sòlid. La majoria dels qui hi embarquen s'arrisquen a morir de fam o enfollir.

14

Le bourgeois revenant — En els règims feixistes de la primera meitat del segle xx, el sistema econòmic obsolet s'ha estabilitzat d'una manera absurda i ha multiplicat l'horror que necessita per sostenir-se ara que la seva manca de sentit és manifesta. La vida privada també porta la marca d'aquest fet. El poder discrecional feixista ha refermat l'ordenament sufocant de l'esfera privada, el particularisme de l'interès personal, la forma de la família –fa temps superada–, el dret a la propietat i el reflex d'aquest dret en el caràcter. Això ha produït una mala consciència, una consciència poc dissimulada de la falsedat que hi ha. Tot allò que la burgesia tenia de bo i decent –la independència, la perseverança, la previsió, la circumspecció– s'ha corromput fins als ossos. Car mentre es conserven amb amargor les formes d'existència burgeses, n'han decaïgut els requisits econòmics. El privat s'ha convertit del tot en el privatiu –en el fons, sempre ho havia estat–, i en la insistència tossuda en l'interès particular ara s'hi barreja la ràbia pel fet que ja no sabem veure que les coses podrien anar d'una altra manera, que podrien anar millor. Els burgesos han perdut la ingenuïtat i això els ha fet tornar roïns i caparruts. La mà protectora que encara té cura del seu jardinet,